

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

1. juuni 2017*

Eelotsusetaotlus — Hilinenud maksmisega võitlemine äritehingute puhul — Direktiiv 2011/7/EL — Tähtajatu äriruumi üürileping — Üüri hilinenud maksmine — Leping, mis on sõlmitud enne selle direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist — Liikmesriigi õigusnormid — Sellise lepingu väljajätmine nimetatud direktiivi ajalisest kohaldamisalast

Kohtuasjas C-330/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi ringkonnakohus, Poola) 16. mai 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. juunil 2016, menetluses

Piotr Zarski

versus

Andrzej Stadnicki,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president E. Juhász, kohtunikud C. Vajda ja C. Lycourgos (ettekandja),

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Piotr Zarski, esindajad: B. Stankiewicz ja Z. Korsak ning *radcy prawni* A. Ostrowska-Maciąg,

— Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

— Hispaania valitsus, esindaja: M. A. Sampol Pucurull,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Patakia, A. C. Becker ja J. Szczodrowski,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT 2011, L 48, lk 1) artikli 1 lõike 1, artikli 2 punkti 1, artiklite 3, 6 ja 8 ning artikli 12 lõike 4 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud vaidluses, mille pooled on Piotr Zarski ja **Andrzej** Stadnicki ning mille ese on P. Zarskile sissenõudmiskulude hüvitamine seoses A. Stadnickilt üürivõla sissenõudmisega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2000/35/EÜ

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT 2000, L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226) artikli 6 lõige 3 sätestab:

„Käesoleva direktiivi ülevõtmisel võivad liikmesriigid jätta selle kohaldamisalast välja järgmise:

[...]

b) lepingud, mis on sõlmitud enne 8. augustit 2002 [...]

Direktiiv 2011/7

- 4 Direktiivi 2011/7 põhjenduses 12 märgitakse:

„Hilinevad maksimise puhul on tegemist lepingu rikkumisega, mille muudavad enamikus liikmesriikides võlgnike jaoks rahaliselt ahvatlevaks hilinevad maksimise suhtes rakendatavad madalad või puuduvad viivisemäärad ja/või aeglane sissenõudmismenetlus. Et sellist suundumust muuta ja hilinevad maksimist vältida, on vaja otsustavat tegutsemist õigeaegse maksimise kultuuri suunas, sealhulgas seda, et viivise nõudmise õiguse välistamist tuleks alati pidada äärmiselt ebaõiglaseks lepingutingimuseks või tavaks. Kõnealune suundumus peaks hõlmama ka erisätete kehtestamist maksetähtaegade ja võlausaldajatele tekitatud kulude hüvitamise kohta ning muu hulgas seda, et sissenõudmiskulude hüvitamise õiguse välistamist tuleks pidada äärmiselt ebaõiglaseks.“

- 5 Direktiivi 2011/7 artikli 1 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on võidelda hilinevad maksimisega äritehingute puhul, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine, edendades seega ettevõtjate ja eelkõige [väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKE)] konkurentsivõimet.“

- 6 Selle direktiivi artikkel 2 näeb ette:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

„äritehingud“ – ettevõtjatevahelised või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelised tehingud, mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest;

[...]“.

- 7 Direktiivi 2011/7 artikkel 6 „Võlgade sissenõudmiskulude hüvitamine“ näeb ette:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kui artikli 3 või 4 kohaselt tuleb äritehingute puhul maksta viivist, on võlausaldajal õigus võlgnikult sisse nõuda minimaalne kindel summa 40 eurot.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 nimetatud kindel summa kuulub maksmisele ilma vastava meeldetuletuseta ja see on ette nähtud võlausaldajale tekkivate sissenõudmiskulude hüvitamiseks.

3. Võlausaldajal on õigus nõuda võlgnikult lisaks lõikes 1 osutatud kindlale summale kõnealust kindlat summat ületavate ja võlgniku hilinenud maksimisest tulenevate mis tahes sissenõudmiskulude mõistlikku hüvitamist. See võib hõlmata kulusid, mis on muu hulgas tekkinud seoses juristi või inkassofirma poole pöördumisega.“

- 8 Nimetatud direktiivi artikli 12 lõige 4 sätestab:

„Käesoleva direktiivi ülevõtmisel otsustavad liikmesriigid, kas jätta selle reguleerimisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013.“

- 9 Sama direktiivi artikli 13 esimene lõik näeb ette:

„Direktiiv 2000/35/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 16. märtsist 2013, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi seoses eelnimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevadega. Direktiiv jääb kehtima lepingute osas, mis on sõlmitud enne nimetatud kuupäeva ja mille suhtes käesolev direktiiv ei kehti vastavalt artikli 12 lõikele 4.“

Poola õigus

- 10 Direktiiv 2011/7 võeti Poola õiguskorda üle 8. märtsi 2013. aasta seadusega äritehingute maksetähtaegade kohta (edaspidi „8. märtsi 2013. aasta seadus“), mis jõustus 28. aprillil 2013 ja millega tunnistati kehtetuks selle kuupäevani kehtinud 12. juuni 2003. aasta seadus äritehingute maksetähtaegade kohta.

- 11 8. märtsi 2013. aasta seaduse artikkel 4 sätestab:

„Käesolevas seaduses kasutatakse järgmisi mõisteid:

äritehing – leping, mille ese on kaupade müük või teenuste osutamine tasu eest, kui artiklis 2 nimetatud pooled sõlmivad selle seoses oma majandustegevusega;

[...]“

- 12 Nimetatud seaduse artikkel 10 sätestab:

„1. Sissenõudmiskulude hüvitisena on võlausaldajal artikli 7 lõikes 1 või artikli 8 lõikes 1 nimetatud viivise sissenõutavaks muutumise kuupäevast õigus nõuda võlgnikult ilma meeldetuletuseta 40 euro suurust summat konverteerituna [Poola zlottidesse (PLN)] makse sissenõutavaks muutumise kuule eelnenud kuu viimasel tööpäeval kehtinud Poola Riigipanga määratud keskmise vahetuskursi alusel.

2. Lisaks lõikes 1 nimetatud summale on võlausaldajal õigus võlgnikult nõuda ka seda summat ületavate põhjendatud sissenõudmiskulude hüvitamist.

3. Õigus nõuda lõikes 1 nimetatud summat tuleneb äritehingust, ilma et see piiraks artikli 11 lõike 2 punkti 2 kohaldamist.“

13 8. märtsi 2013. aasta seaduse artikkel 15 näeb ette:

„1. Äritehingutele, mis sõlmiti enne käesoleva seaduse jõustumist, kohaldatakse sel ajal kehtinud õigusnorme.

[...]“

14 Erinevalt 8. märtsi 2013. aasta seaduse artikli 10 lõikest 1 ei näinud 12. juuni 2003. aasta seaduse äritehingute maksetähtaegade kohta ükski säte ette võlausaldaja õigust nõuda sissenõudmiskulude katmiseks hüvitist kindlas summas 40 eurot.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Põhikohtuasia pooled on ettevõtjad, kes sõlmisid 20. septembril 2010 tähtajatu üürilepingu, mille alusel kasutas üürnik A. Stadnicki tasu eest üürileandjale P. Zarskile kuuluvaid bürooruume. Üürileandja nõudis, et üürnik tasuks talle perioodil 9. aprillist 2014 kuni 2015. aasta veebruarini hilinemisega tasutud üüri sissenõudmiskulude hüvitisena kindla 40 euro suuruse summa.

16 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy (Varssavi linnakohus, Poola) jättis 8. märtsi 2013. aasta seaduse artikli 10 lõike 1 alusel P. Zarski hagi rahuldamata põhjusel, et vastavalt selle seaduse artiklile 15 ei ole see säte kohaldatav enne 28. aprilli 2013 sõlmitud lepingutele. P. Zarski esitas selle kohtuotsuse peale appellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

17 See kohus küsib esiteks, kas ruumide üürileandmine on teenus direktiivi 2011/7 artikli 2 punkti 1 ja artikli 3 tähenduses.

18 Kui esimesele küsimusele vastata jaatavalt, kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selles, kas tähtajatu üürilepingu korral on äritehinguks leping või iga eraldiseisev „tehing“, millena saab vaadelda iga üüri maksmist. Ta leiab, et leping koosneb reast toimingutest, mis moodustavad äritehingute jada. 8. märtsi 2013. aasta seaduse kohaselt on ainult lepingud äritehingud. Kuid kaheldavaks jääb see, kas Euroopa Liidu seadusandja kaitseb sellist õiguslikku akti nagu leping või ka „majanduslikku laadi toimingut, mille teostab majandustegevuses osaleja“, nagu on maksmine kaupade või teenuste eest.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tuleneb direktiivi 2011/7 artikli 2 punktist 1, et kuigi iga leping on äritehing, ei ole iga äritehing tingimata leping. Nii võivad mitu eraldiseisvat äritehingut moodustada ühe raamlepingu. Lisaks kallutab äritehingu raames võlausaldaja hilinemiseta makse saamise õiguse kaitse seda kaitset mitte andma ainult lepingutele, vaid laiendama seda ka äritehingutele.

20 Kui mõistet „äritehing“ tuleb mõista nii, et see hõlmab iga eraldiseisvat tehingut, nagu iga üüri maksmine, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus veel, kas liikmesriigid saavad direktiivi 2011/7 artikli 12 lõike 4 alusel välistada selle direktiivi kohaldamise üürilepingutele, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013, kui üüri maksmisega hilinetakse pärast seda kuupäeva.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selle direktiivi artikli 12 lõige 4 kasutab mõistet „leping“, mitte „tehing“, kuigi mitmes muus sättes kasutatakse mõistet „tehing“. Tema hinnangul jääb aga kaheldavaks, kas direktiivi 2011/7 eesmärk ei ole mitte kaitsta kestvaid või perioodilisi üksiksuhteid ja kas seetõttu ei tule mitte selle direktiivi artikli 12 lõike 4 tõlgendamisel pidada ülimuslikuks uue normi vahetu kohaldamise põhimõtet.

- 22 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi ringkonnakohus, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas ruumide üürileandmine on teenus direktiivi 2011/7 artikli 2 punkti 1 ja artikli 3 (ning põhjenduste 2, 3, 7, 11, 18 ja 23) tähenduses?
 2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, tuleb tähtajatu üürilepingu sõlmimisel äritehinguks direktiivi 2011/7 artikli 1 lõike 1, artikli 2 punkti 1, artikli 3, artikli 6 ja artikli 8 (ning põhjenduste 1, 3, 4, 8, 9, 26 ja 35) tähenduses pidada üürilepingut või eraldi iga „tehingut“, mis seisneb üürisumma maksmises vastutasuna ruumide kasutusse andmise ja liitumiste kättesaadavaks tegemise eest?
 3. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et äritehinguks tuleb pidada iga üüri maksmist vastutasuna ruumide kasutusse andmise ja liitumiste kättesaadavaks tegemise eest, tuleb direktiivi 2011/7 artikli 1 lõiget 1, artikli 2 punkti 1 ja artikli 12 lõiget 4 (ning põhjendust 3) tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad jätta [nimetatud] direktiivi kohaldamisalast välja üürilepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013, kui üüri maksmisega hilinetakse pärast seda kuupäeva?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Teine ja kolmas küsimus

- 23 Teises ja kolmandas eelotsuse küsimuses, mida tuleb analüüsida esimesena ja koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2011/7 artikli 12 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, liikmesriigid võivad jätta selle direktiivi kohaldamisalast välja summad, mis makstakse hilinemisega enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingu täitmiseks, isegi kui see hilinemine leidis aset pärast seda kuupäeva, või kas need maksed on käsitatavad äritehingutena, mis tingimata peavad kuuluma selle direktiivi ajalisel kohaldamisalasse.
- 24 Direktiivi 2011/7 artikli 12 lõige 4 lubab liikmesriikidel direktiivi ülevõtmisel otsustada, kas jätta selle reguleerimisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013.
- 25 Olgu meenutatud, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttest, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb üldjuhul kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt (kohtuotsus, 18.10.2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Direktiivi 2011/7 artikli 12 lõige 4 ei sisalda mingit viidet liikmesriikide õigusele, mistõttu tuleb seda tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt. Niisuguse tõlgenduse andmisel tuleb arvestada nii selle sätte sõnastust ja konteksti kui ka direktiivi eesmärki (kohtuotsus, 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 33).
- 27 Direktiivi 2011/7 artikli 12 lõike 4 sõnastuse osas tuleb täheldada, et liidu seadusandja kasutab väljendit „lepingud, mis on sõlmitud“, mitte aga väljendit „äritehingud“, mida kasutatakse direktiivi teistes sätetes.
- 28 Seega ilma, et käesoleva eelotsusetaotluse raames tuleks kindlaks teha, kas mõiste „äritehingud“ võib hõlmata lepingu täitmise korda, millele näib viitavat eelotsusetaotluse esitanud kohus, piisab sellest, kui märkida, et igal juhul soovis liidu seadusandja vältida selle väljendi mis tahes viisil kasutamist direktiivi 2011/7 artikli 12 lõikes 4 liikmesriikidele antud õiguse ulatuse määratlemisel.

- 29 Selle sätte sõnastuse analüüs viib seega järelduseni, et väljendi „lepingud, mis on sõlmitud“ kasutamise soovis liidu seadusandja anda liikmesriikidele õiguse jätta direktiivi 2011/7 kohaldamisalast välja enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingulised suhted kogu ulatuses, sealhulgas tagajärgede osas, mis küll tulenevad nendest lepingulistest suhetest, kuid mis saabuvad pärast seda kuupäeva.
- 30 Seda tõlgendust toetab asjassepuutuva sätte kontekst, täpsemalt direktiivi 2011/7 artikli 13 ulatus.
- 31 Nimelt tunnistab artikkel 13 alates 16. märtsist 2013 kehtetuks direktiivi 2000/35, nähes samas ette, et see direktiiv jääb siiski kehtima lepingute osas, mis on sõlmitud enne nimetatud kuupäeva ja mille suhtes direktiiv 2011/7 ei kehti vastavalt artikli 12 lõikele 4.
- 32 Sellest tuleneb, et kui liikmesriik kasutab talle direktiivi 2011/7 artikli 12 lõikes 4 antud õigust, jäävad enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingud, välja arvatud direktiivi 2000/35 artikli 6 lõike 3 punktis b sätestatud juhul, viimati nimetatud direktiivi kohaldamisalasse, kaasa arvatud nende tulevaste tagajärgede osas, olenemata asjaolust, et viimati nimetatud direktiiv on alates sellest kuupäevast põhimõtteliselt kehtetuks tunnistatud. Sel juhul ei saa direktiiv 2011/7 olla kohaldatav selliste lepingute tagajärgedele, mis saabuvad alates 16. märtsist 2013, sest nendele ei saa samal ajal kohaldada direktiivi 2000/35 ja direktiivi 2011/7 sätteid.
- 33 Eeltoodust tuleneb, et vaidlused maksete üle, mis on muutunud sissenõutavaks pärast 16. märtsi 2013, ei saa kuuluda direktiivi 2011/7 kohaldamisalasse, kui leping, mille alusel neid makseid tuleb teha, on sõlmitud enne seda kuupäeva ja kui asjassepuutuv liikmesriik on kasutanud direktiivi 2011/7 artikli 12 lõikes 4 ette nähtud õigust.
- 34 Seega tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2011/7 artikli 12 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad jätta selle direktiivi kohaldamisalast välja hilinevad maksed, mis tasutakse enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingu täitmiseks, isegi kui hilinevad leiad aset pärast seda kuupäeva.

Esimene küsimus

- 35 Võttes arvesse teisele ja kolmandale küsimusele antud vastust, ei ole esimesele küsimusele vaja vastata.
- 36 Nimelt kuna põhikohtuasjas vaidluse all olev leping sõlmiti enne 16. märtsi 2013 ja Poola Vabariik kasutas direktiivi 2011/7 artikli 12 lõikes 4 ette nähtud õigust, ei saa see leping kuuluda selle direktiivi ajalise kohaldamisalasse, mistõttu puudub vajadus kindlaks teha, kas see leping ei kuulu ka nimetatud direktiivi esemelisse kohaldamisalasse.

Kohtukulud

- 37 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul artikli 12 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad jätta selle direktiivi kohaldamisalast välja hilinevad maksed, mis tasutakse enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingu täitmiseks, isegi kui hilinevad leiad aset pärast seda kuupäeva.

Allkirjad